

১৮-২ অর্থ-বিজ্ঞান : শব্দ-মাল্য। আৰু ধ্বনি-পৰিৱৰ্তনৰ সমতুল্য ভাষাৰ
শব্দার্থ-পৰিৱৰ্তনৰ দিশটোও আয়োদজনক। কোনো এটা ভাষাৰ শব্দ-মাল্যৰ
প্ৰথমৰ অর্থ সদায় ষঙ্কিত নহয়। কেতিয়াবা কেতিয়াবা একোটা শব্দৰ এনেকুৱা
অর্থ হয় যে বিশেষ অনুসন্ধানৰ দ্বাৰাহে তাৰ পূৰ্বৰ অর্থ নিৰূপণ কৰা সম্ভৱ

* এই আভ্যুতনাত্মিক জেহপাৰহনৰ *Language* গ্ৰন্থৰ পৰা লোৱা হৈছে।
পৃষ্ঠা ৩১৯—২৬ (দশম সংস্কৰণ)

হৈ উঠে। শব্দৰ অৰ্থৰ পৰিৱৰ্তনৰ লগত আন এটা পৰিৱৰ্তনৰ কথা আলোচনা কৰিবলগীয়া হয়। কোনো ভাষাৰ শব্দবোৰৰ আটাইবোৰ সদায় প্ৰচলিত হৈ নাথাকে। কিছুমান শব্দৰ সময়ত মৃত্যু ঘটে আৰু কিছুমান নতুন শব্দৰ সৃষ্টি হয়। শব্দৰ অৰ্থৰ পৰিৱৰ্তন, পৰিৱৰ্তনৰ ধাৰা, অৰ্থ-পৰিৱৰ্তনৰ কাৰণ; শব্দৰ মৃত্যু, মৃত্যুৰ কাৰণ; নতুন শব্দৰ সৃষ্টি, নতুন শব্দৰ সৃষ্টিৰ কাৰণ, প্ৰণালী আদি সমস্তৰে আলোচনাক অৰ্থ-বিজ্ঞান বোলে। এটা ভাষাই যেতিয়া আন এটা ভাষাৰ পৰা শব্দ ধাৰ কৰে, তেতিয়া তাক নিজৰ ভাষাৰ ধ্বনি অনুযায়ী সজাই লয়। অৰ্থাৎ নিজৰ ভাষাৰ উচ্চাৰণৰ ৰীতি অনুসৰি বিদেশী শব্দ উচ্চাৰণ কৰা হয়। এই ক্ষেত্ৰত বিদেশী শব্দৰ আকৃতিগত পৰিৱৰ্তন ঘটে। কেতিয়াবা কেতিয়াবা বিদেশী শব্দৰ প্ৰকৃতিগত পৰিৱৰ্তন বা অৰ্থৰ পৰিৱৰ্তনো হয়। কিন্তু অৰ্থৰ ক্ষেত্ৰত কিদৰে পৰিৱৰ্তন হয় তাক এটা বিশেষ সূত্ৰেৰে বৰ্ণনা কৰিব নোৱাৰি। কেতিয়াবা এটা ভাষাৰ শব্দই আন এটা ভাষাত গৈ সম্পূৰ্ণ ওলোটা অৰ্থ বুজায়; 'কুক' শব্দটোৰ অৰ্থ হৈছে ঘড়ী। তাৰ পৰা গুজৰাটী ভাষাত হোৱা কলাক' শব্দটো 'ঘণ্টা' অৰ্থত ব্যৱহৃত হৈছে। পাৰছী ভাষাৰ 'শেষ' শব্দটোৱে সিংহ বুজাইছিল। কিন্তু উৰ্দুত সি বাঘ বুজাবলৈ ল'লে। পাৰছীত 'দৰিয়া' মানে নৈ; যেনে, আমুদৰিয়া, চীৰদৰিয়া। উৰ্দুত একে অৰ্থই আছে। কিন্তু গুজৰাটী ভাষাত তাৰ অৰ্থ হ'ল সাগৰ। কোনো এটা শব্দৰ দুটা বা তাতকৈ অধিক অৰ্থও থাকিব পাৰে। তেতিয়া কোনো এটা অৰ্থ কেন্দ্ৰীয় অৰ্থ আৰু আনবোৰ ব্যঞ্জিত অৰ্থৰূপে পৰিগণিত হ'ব। সচৰাচৰ সকলোৱে ব্যৱহাৰ কৰা অৰ্থটো কেন্দ্ৰীয় অৰ্থ। বিশেষভাৱে ব্যৱহাৰ হোৱা অৰ্থটো ব্যঞ্জিত অৰ্থ। উদাহৰণস্বৰূপে গৰু বুলি ক'লে আমি জন্তু এটাকে বুজোঁ। এই অৰ্থটো কেন্দ্ৰীয় অৰ্থ। কিন্তু সি এটা গৰু বুলি ক'লে গৰু শব্দৰ অৰ্থটো ব্যঞ্জিত ৰূপত ব্যৱহাৰ হোৱা।

১৮৩ একে জাতীয় ভাষাৰ মাজতো এনেকৈ অৰ্থৰ পৰিৱৰ্তন হয়। অসমীয়াকে আদি কৰি উত্তৰ-ভাৰতৰ আন আন ভাষাবোৰৰ মূল প্ৰধানকৈ সংস্কৃত হ'লেও সংস্কৃতৰ কিছুমান শব্দই অসমীয়াত বেলেগ অৰ্থ বুজাবলৈ লৈছে। বাগ শব্দই সংস্কৃতত প্ৰেম বুজায়। কিন্তু অসমীয়াত বাগ-শব্দই ঝং বুজায়। সংস্কৃতত ভৱিজ-শব্দৰ অৰ্থ বাহ। কিন্তু তাৰ পৰা ওলোৱা ভৰি শব্দই অসমীয়াত ঠেং বুজাইছে। সংস্কৃত 'ধুবন্ধৰ' শব্দৰ অৰ্থ হৈছে হিন্দীত শ্ৰেষ্ঠ বা প্ৰধান। কিন্তু অসমীয়াত লম্পট অৰ্থতহে সি ব্যৱহাৰ হয়। সংস্কৃত শস্য-শব্দৰ পৰা অসমীয়াত কেইবাটাও শব্দৰ সৃষ্টি হৈছে; যেনে, সেইচ, সহ, আৰু চহ।

যিদৰে মেল যিজনে কৰে তেওঁ মেলকী, সেইদৰে চহ যিজনে কৰে তেওঁ চহকী। গতিকে কামৰূপী উপভাষাত চহকী মানে খেতিয়ক। কিন্তু মান্য ভাষাত চহকী শব্দৰ অৰ্থ ধনী। অসুৰ-শব্দটোৱে প্ৰথমতে দেৱতাৰ অৰ্থ প্ৰকাশ কৰিছিল। ঈৰানী ভাষাত শব্দটোৱে 'অহুৰ'ৰ ৰূপ লৈছে আৰু অৰ্থৰো একো সাল-সলনি ঘটা নাই। কিন্তু পিছত গৈ অসুৰ-শব্দটো সংস্কৃতত দেৱতাৰ ওলোটা ৰাক্ষস, দৈত্য আদি ভাৱপ্ৰকাশক হ'ল। শব্দৰ অৰ্থ-পৰিৱৰ্তনৰ আৰু অনেক উদাহৰণ দিব পাৰি। বৰ-শব্দটোৰ অৰ্থ মূলত আছিল শ্ৰেষ্ঠ লোক। তাৰ পৰা হ'ল বিবাহযোগ্য শ্ৰেষ্ঠ আৰু নিৰ্বাচিত ব্যক্তি। পিছত নিৰ্বাচিত শ্ৰেষ্ঠ নহ'লেও কইনাক গ্ৰহণ কৰাজন অৰ্থাৎ দৰা অৰ্থত তাৰ ব্যৱহাৰ হ'বলৈ ধৰিলে। আববীত জিলা মানে কামি হাড়, দাঁতি, অংশ। হিন্দী, অসমীয়া আদি ভাষাত জিলা হ'ল শাসনৰ বাবে কৰা একোটা ভৌগোলিক বিভাগ। মন্ত্ৰী শব্দৰ অৰ্থ আছিল বৈদিক স্তুতি-গীত-জনাজন। তাৰ পৰা হ'ল গৈ যাছকৰ, গোপনীয়তা ৰক্ষা কৰোঁতা জন, আৰু পিছত হ'ল ৰাজ-কাৰ্য চলোৱা মন্ত্ৰী নাইবা হিন্দীত সম্পাদক। সূৰদাস আছিল এজন অন্ধ কবি। কিন্তু যি কোনো পশ্চিমৰ অন্ধ ভিক্ষাৰীয়ে সূৰদাস বুলি ভিক্ষা খোজে। দেৱী-শব্দই দেৱতাৰ স্তীৰাচক ৰূপক বুজায়। কিন্তু হিন্দীত দেৱী মানে কলেৱা। শিৱালা-শব্দৰ অৰ্থ শিৱ-মন্দিৰ। কিন্তু হিন্দীত যি কোনো মন্দিৰেই শিৱালা। প্ৰজা-শব্দই সংস্কৃতত সন্তানক বুজাইছিল; কিন্তু পিছত জনসাধাৰণ অৰ্থত তাৰ ব্যৱহাৰ হ'ল। সেঠ-শব্দই শ্ৰেষ্ঠ লোকক বুজাব লাগিছিল। কিন্তু হিন্দীত সেঠ মানে ধনী মানুহ। সিদ্ধীত সেঠ মানে দোকানী। হৰা-শব্দই বতাহ বুজায়। কিন্তু হাৰা লগা বুলিলে বেয়া প্ৰভাৱৰ সূচনা কৰে। মন্দিৰ-শব্দৰ মূল-অৰ্থ হ'ল ঘৰ। কিন্তু পিছত হ'ল দেৱতাৰ ঘৰ। তেনেকৈ থান-শব্দই ঠাই নুবুজাই দেৱতাৰ স্থান বা মন্দিৰহে বুজায়। দাস মানে ভৃত্য। কিন্তু দাসৰ বুলিলে বিনয়ৰ্থত 'মোৰ' বুজায়।

১৮৪ শব্দৰ অৰ্থৰ পৰিৱৰ্তন কিন্তু অনিয়ত। অৰ্থাৎ এটা শব্দৰ অৰ্থৰ পৰি-
 ৱৰ্তন হ'ল কাৰণে সম-পৰ্যায়ৰ আন এটা শব্দৰো যে অৰ্থৰ সলনি ঘটিব তাৰ
 কোনো নিশ্চয়তা নাই; যেনে, হস্ত-শব্দই হাতীৰ শুড় বুজায়। কিন্তু হাতীৰ
 শুড় বুজোৱা শুণ্ড-শব্দ মানুহৰ হাত বুজাবলৈ ব্যৱহাৰ কৰা নহ'ল। মানুহৰ
 মন যন্ত্ৰ নহয়; মানুহৰ কাৰ্যবোৰো যন্ত্ৰৰ নিচিনা সুনিৰ্দিষ্ট নিয়মেৰে নচলে।
 শব্দৰ অৰ্থ-পৰিৱৰ্তনৰ লগত জাতীয় সংস্কৃতি, সভ্যতা, কচি, আৰু চিন্তা-ধাৰাবো

সম্পর্ক আছে। শব্দ-গঠন আৰু শব্দার্থ-সৃষ্টিত সামাজিক প্ৰভাৱ কেনেদৰে পৰে তাৰ উদাহৰণস্বৰূপে বহুলা ভাষাৰ নামৰূপে ব্যৱহাৰ হোৱা এই শব্দবোৰলৈ লক্ষ্য কৰিব পাৰি : আল্লাকালী (আৰ+না+কালী ; হে কালী—গোৰ্গানী, আৰু কন্যা দান নকৰিবা), চাৰনা (চাই+না। আৰু নালাগে), কান্তমদি (কান্ত কন্যা দান নকৰিবা), চাৰনা (চাই+না। আৰু নালাগে), কান্তমদি (কান্ত কন্যা দান নকৰিবা)। “কৌলিন্য হোৱা অৰ্থাৎ তোমাৰ জন্মৰ লগতে যেন শিশু-জন্ম শেষ হয়)। “কৌলিন্য প্ৰথাৰ যুগত বহু কন্যাৰ পিতৃ হোৱাৰ নিচিনা দুখ নাছিল। কুল গৈছে। কিন্তু কৌলিন্য এতিয়াও যোৱা নাই। সেই কাৰণে এতিয়াও আমি নৱজাত গুৰিতাক ‘চাৰনা’ বুলি সম্ভাষণ জনাওঁ।”^{৬৬} আকৌ কেনাবাম, ফেলাবাম, তিনকড়ি, এককড়ি প্ৰচুতি শব্দ আৰু সিহঁতৰ অৰ্থৰ বিষয়ে আলোচনা কৰিলে সমাজৰ আন এটা দিশ প্ৰতিফলিত হয়। এইবোৰ নামৰ লগত অন্ধ-সাহাৰৰ ঐতিহাস জড়িত হৈছে। মৃতবংশলা বমণীৰ বিশ্বাস যে তেওঁৰ পাপৰ বাবে সন্তান জীৱিত নাথাকে। তেওঁ যদি নিজৰ সন্তানৰ হত্ব জ্ঞাপ কৰে, তেতিয়াহ’লে বিধাতাই মাকৰ পাপৰ কাৰণে সন্তানক কাঢ়ি নিবিব; সেইকাৰণে পুত্ৰৰ জন্ম-কালত ধাটৰ ওচৰত মাতৃয়ে নৱজাত সন্তানক দান কৰি দিয়ে। পাছত অলপ ধন দি তাক কিনি লয়। যাক কিনি লোৱা হৈছে সি হ’ল কেনাবাম। কৌলিন্য বমণীৰ ধাৰণা যে মূল্যবান বস্তুৰ ওপৰত ভগৱানৰ দৃষ্টি পৰে। যাক বেছি ভাল পায় ভগৱানে তাকে লৈ যায়। সেইহেতুকে সন্তানৰ তুচ্ছাৰ্থক নাম দিয়া বীতি প্ৰচলিত হৈছে। যাক পেলাই দিয়া হৈছে সি হ’ল ফেলাবাম। (অসমীয়া সমাজতো এনেদৰে নামকৰণৰ নীতি আছে)। তিনিটা কড়িৰ মূল্য দি ধাটৰ পৰা যাক কিনি লোৱা হৈছে সি তিনকড়ি। এককড়িও এনেদৰে হোৱা।^{৬৭}

১৮৫ শব্দৰ অৰ্থৰ এনে পৰিৱৰ্তনক তিনিটা ভাগত বিভক্ত কৰিব পাৰি। কেতিয়াবা কোনো এটা শব্দই প্ৰথমতে এটা সীমিত অৰ্থ প্ৰকাশ কৰি পিছত সি এটা ব্যাপক অৰ্থত ব্যৱহাৰ হ’ব পাৰে। ইয়াৰ নাম অৰ্থ-বিস্তাৰ। কোনো কোনো সময়ত বহুল অৰ্থত ব্যৱহাৰ হোৱা একোটা শব্দই অলপ ঠেক অৰ্থ প্ৰকাশ কৰিবলৈ ধৰে। ইয়াৰ নাম অৰ্থ-সংকোচ। কোনো কোনো সময়ত দেখা যায় যে এসময়ত এটা শব্দই হয়তো এটা অৰ্থ প্ৰকাশ কৰিছিল, কিন্তু আন এটা

সময়ত তান সম্পূৰ্ণ বেলেগ অৰ্থ হৈছে গৈ। শব্দৰ অৰ্থৰ এনে পৰিৱৰ্তনৰ নাম অৰ্থ-সংলেশ বা অৰ্থাদেশ।

১৮৬ প্ৰাচীন ইংৰাজীত 'ম্যান' শব্দই মানুহ আৰু গিৰীয়েক দুয়োটা অৰ্থ প্ৰকাশ কৰিছিল। সময়ত তাক বহল অৰ্থত মানুহক বুজাবলৈ প্ৰয়োগ কৰা হ'ল। আগতে 'কুশল' শব্দ বিজ্ঞান মানুহে হাতত আঁচোৰ নলগাকৈ কুশ-বাঁহ দ্বিটি আনিব পাৰিছিল তেওঁক বুজাবলৈ ব্যৱহৃত হৈছিল। কিন্তু পিছলৈ অৰ্থৰ বিকৃতি ঘটি যি কোনো কামকে চাতুৰিৰে কৰা মানুহক লাহে লাহে কুশল বোলা হ'ল। প্ৰৱীণ শব্দই প্ৰথমতে ভালকৈ বীণা বজোৱা লোকক বুজাইছিল। পিছত যি কোনো কামকে নিপুণতাবে কৰোঁতাজনৰ ক্ষেত্ৰত প্ৰৱীণ শব্দৰ ব্যৱহাৰ চলিবলৈ ধৰিলে; যেনে, প্ৰৱীণ সাহিত্যিক। হিন্দী ভাষাত 'তেওঁ ভাত বন্ধাত প্ৰৱীণ' বুলিও ক'ব পাৰি। তিলৰ পৰা ওলোৱা বসক তৈল বুলিছিল। তৈল >, প্ৰা. তেল > তৈল। কিন্তু এতিয়া তৈল শব্দই তিলৰ বসক নুবুজাই সৰিয়হ, তিচী, নাৰিকল আদিৰ বসকো বুজাবলৈ লৈছে। কপাল শব্দই শৰীৰৰ এটা অংশ বুজায় যদিও তাৰ অৰ্থ অদৃষ্টও হয়। অভাৱ-শব্দৰ অৰ্থ নথকা অৱস্থা। কিন্তু অভাৱে স্বভাৱ নষ্ট বুলি ক'লে অভাৱ-শব্দই দাৰিদ্ৰ্য বুজায়। অসুখ মানে সুখৰ অভাৱ। কিন্তু তেওঁৰ অসুখ বুলি ক'লে বোগাৱস্থাহে বুজিব লাগিব। মোক এখন কাগজ লাগে আৰু কাগজখন দিয়া নাই বুলি ক'লে দুটা অৰ্থ প্ৰকাশ কৰে। পিছৰ কাগজ-শব্দই বাস্তৱি-কাকতক বুজাইছে। গঙ্গা-শব্দই সাধাৰণতে এখন পৱিত্ৰ নৈ বুজায়। হিন্দী, মাৰাঠী আদি ভাষাত নদী অৰ্থত ই ব্যৱহাৰ হয়। প্ৰাচীন অসমীয়াত গঙ্গা-শব্দৰ পৰা হোৱা 'গাঙ্গ' শব্দই নৈ বুজাইছে। চিত্ৰলেখাই সখীয়েক উষাৰ কাৰণে অনিৰুদ্ধক আনিবলৈ দ্বাৰকা-নগৰীত সোমাই নাৰদ ঋষিক লগ পালে। ঋষিয়ে চিত্ৰলেখাক ক'লে যে 'দ্বাৰকাৰ পৰা অনিৰুদ্ধক পলুৱাই লৈ যোৱাটো বৰ সহজ নহয়। ডিঙিত শিল বান্ধি নৈ পাৰ হোৱা যেনে অসম্ভৱ কথা, অনিৰুদ্ধক নিয়াটোও তেনে।" উষা-পৰিণয়ত পীতাম্বৰ দ্বিজে কথাখিনি নাৰদৰ মুখেৰে এনেদৰে বৰ্ণাইছে: "নজায়ো নজায়ো মৰিব আপুন দোসে। গলায় পাথৰ বান্ধিয়া আইলে গাঙ্গ তৰিবাৰ আসে"॥ জ্যোৎস্না-শব্দই সংস্কৃতত জোনালী নিশা, জোনৰ কিৰণ, জোনৰ যোল-কলাৰ এটা কলা আদি বুজায়। জ্যোৎস্না শব্দৰ পৰিৱৰ্তিত ৰূপ জ্যোৎস্না। তাৰ পৰা জোন হৈছে আৰু সিয়ে অসমীয়াত গোটেই জোনটোক বুজাইছে। কাৰবাক ভাত খাইছা নে বুলি সুধিলে অকল

ভাতকেইটাকে খোঁড়া নুবুজায় ; ভাতক লগত আন ভবতাবী, মাত-মহুৰ আদি যিবোৰ বস্তু খায় সকলোকে বুজোৱা হয় । অৰ্থাৎ ভাত শব্দটোক আহাৰ এই বহুল অৰ্থত ব্যৱহাৰ কৰা হ'ল । অৰ্থ-বিস্তাৰৰ এইবোৰ নিদৰ্শন ।

১৮৭ অৰ্থ-সংকোচৰ উদাহৰণ দিবলৈ হ'লে সংস্কৃতৰ যুগ-শব্দলৈ মন কৰিব পাৰি । এসময়ত যুগ-শব্দটো সকলো পশুক বুজাইছিল । সেই কাৰণে যুগ + ইন্দ্ৰ, যুগেন্দ্ৰৰ অৰ্থ পশুবোৰৰ গিতবন্ত বজা অৰ্থাৎ সিংহ । সময়ত শব্দটোৱে ঠেক অৰ্থত অকল এবিধ বিশেষ পশু, হৰিয়ক বুজাবলৈ ধৰিলে । ইংৰাজীতো একেধৰণে 'ডিম্বাৰ' শব্দই সকলো জন্তুকে বুজাই পিছত এবিধ জন্তু, হৰিয়ক বুজাইছে । তেনেকৈ 'ভয়েজ' শব্দটোৱে যি কোনো যাত্ৰাক বুজাই সময়ত সাগবেদি কৰা যাত্ৰা অৰ্থত সীমিত হ'ল । ইংৰাজী 'মিট' শব্দৰ অৰ্থ প্ৰথম অৱস্থাত যি কোনো আহাৰ আছিল । অৰ্থ সঙ্কুচিত হৈ এবিধ আহাৰ 'মাংস' অৰ্থত তাৰ ব্যৱহাৰ হ'বলৈ ধৰিলে । সংস্কৃত 'শ্বন' শব্দৰ ৰূপান্তৰ হুণ' শব্দই প্ৰাচীন ইংৰাজীত কুকুৰক বুজাইছিল । তাৰ পৰা হোৱা হাউণ্ড-শব্দই কিন্তু এবিধ বিশেষ জাতৰ চিকাৰী কুকুৰক বুজালে । সংস্কৃতৰ কৰ্ম-শব্দ ৰূপান্তৰিত হোৱাৰ ফলত প্ৰাকৃত ভাষাত 'কাম' হৈছে । তাৰ পৰা অসমীয়া, হিন্দী আদি ভাষাত ব্যৱহাৰ হোৱা কাম-শব্দ হৈছে । সংস্কৃতত শব্দটোৱে যি কোনো কাম-কাজৰ বাহিৰেও কোনো ধাৰ্মিক কৰ্মকো বুজাইছিল । নামনি-অসমত কাম-শব্দটো এবিধ বিশেষ কাৰ্য শ্ৰান্ত-অৰ্থত ব্যৱহাৰ কৰা হয় ; যেনে, আজি পিতাৰ কাম (শৰাধ) । অদ্ ধাতুৰ পৰা উৎপন্ন অন্ন-শব্দই খাদ্য নুবুজাই এবিধ খাদ্য ভাতক বুজায় । মনুষ্য শব্দৰ পৰা সৃষ্টি মূনিহ-শব্দই মতা মানুহক বুজায় । এইবোৰ অৰ্থ-সংকোচৰ নিদৰ্শন ।

১৮৮ অৰ্থ-সংলেশৰ এটা ভাল উদাহৰণ হৈছে সংস্কৃত হৃহিত্ব-শব্দৰ পৰা হোৱা হৃহিতা শব্দটো । ইয়াৰ পৰিৱৰ্ত্তিত ৰূপ হ'ল ধীতা, বীমা, বী, জী । জী-শব্দৰ পিছত অৰী-প্ৰত্যয় যোগ হৈ হ'ল জীৱবী বা জীৱাবী । হৃহিত্ব-শব্দটো আকৌ হৃহ্ ধাতুৰ পৰা উৎপন্ন । হৃহ্ ধাতুৰ অৰ্থ হৈছে গাখীৰ খিবোৱা । গতিকে যিজনীয়ে গাখীৰ খিৱায় তেৱেই হৃহিত্ব । পিছত শব্দটো জীৱবী অৰ্থত ব্যৱহাৰ হ'বলৈ ধৰিলে । সংস্কৃতৰ ভদ্ৰ শব্দৰ কেইবাটাও অৰ্থ পোৱা যায় । ; যেনে, গুভ, সূধী, ভাল, ধুনীয়া, চতুৰ মহান আদি । ভদ্ৰ আৰু লোক-শব্দ লগ লাগি হ'ল ভদ্ৰলোক অৰ্থাৎ যিজন চতুৰ, ভাল বা মহান লোক । কিন্তু আজি-কালি যিজনৰ সাজ-পাৰ ভাল (মানুহজন ভাল নে বেয়া কোৱা টান) তেওঁকেই ভদ্ৰলোক বুলি পৰিচয় দিয়া হয় । ঠিক

তেনেকৈ মহাজন-শব্দটোৱে সংস্কৃতত মুখিয়াল বা মহান বা প্ৰখ্যাত লোকক বুজাইছিল। আজি-কালি ধনৰ ক্ষেত্ৰত প্ৰধানজনক (অৰ্থাৎ পুঞ্জিপতিজনক) মহাজন বোলা হয়। গাখীৰৰ বাৰসায় কৰা নেপালীকো মহাজন বুলি মাতে। হিন্দী ভাষাত গঁৱাৰ শব্দ এটা আছে। গাৱঁত যি বাস কৰে সি গঁৱাৰ এনে অৰ্থত শব্দটোৰ ব্যৱহাৰ হৈছিল। পিছত ছহৰৰ মানুহৰ তুলনাত গাৱঁৰ মানুহ শিক্ষা-দীক্ষাত কিছু পিছ পৰা হোৱা কাৰণে গাৱঁৰ শব্দই মূৰ্খৰ অৰ্থ বুজাবলৈ ল'লে। অসমীয়াত শব্দটো আঁকোৰগোজ মানুহক বুজাবলৈ ব্যৱহাৰ কৰা হয়। প্ৰাচীন অসমীয়াত গঞাৰ-শব্দই মূৰ্খৰ অৰ্থ প্ৰকাশ কৰিছে। (ডু. পণ্ডিত নহয় সাধু পণ্ড যে গঞাৰে-হুগাঁৱৰ)। সংস্কৃত-শব্দটোৰ সৃষ্টি হৈছিল মাজিত, সংশোধিত, অলংকৃত আদি অৰ্থৰ প্ৰকাশৰ হেতুকে। অসমীয়াত কেতিয়াবা অশ্লীলতাৰ ভাৱ নিৰ্দেশ কৰি ভদ্ৰ-ভাৱত শব্দটো ব্যৱহাৰ কৰা হয়। হিন্দী ভাষাত খাদ্য শব্দৰ পৰা উৎপন্ন খাদ শব্দ শয়্যৰ কাৰণে মাটিত দিয়া সাৰ অৰ্থত ব্যৱহাৰ হয়। ভদ্ৰ-শব্দৰ পৰা বিকশিত ভোদা-শব্দই মূৰ্খৰ অৰ্থ প্ৰকাশ কৰে।

১৮৯ শব্দৰ অৰ্থ-পৰিৱৰ্তনৰ দিশ এইটোৱে। অৰ্থ-পৰিৱৰ্তনৰ উদাহৰণবোৰৰ পৰা দুটা কথা দেখা যায়। কেতিয়াবা কোনো শব্দ প্ৰথমতে থকা বেয়া অৰ্থৰ পৰা এটা ভাল অৰ্থৰ অধিকাৰী হয়। কোনো শব্দৰ প্ৰথমতে থকা ভাল অৰ্থ বেয়ালৈ ৰূপান্তৰিত হয়। ইয়াৰ নাম ক্ৰমান্বয়ে অৰ্থোৎকৰ্ষ আৰু অৰ্থাপকৰ্ষ। অৰ্থোৎকৰ্ষৰ উদাহৰণ, সাহসী (সাহস শব্দই প্ৰথমতে ডকাইতি আদি বেয়া কামবোৰক বুজাইছিল), মুগ্ধ আদি। (মুগ্ধ শব্দৰ প্ৰথম অৰ্থ আছিল মূৰ্খ। বোপদেৱৰ মুগ্ধবোধ নামৰ ব্যাকৰণখনক মূৰ্খসকলেও বুজিব এনে ভাৱত নামকৰণ কৰা হৈছিল। কিন্তু তেওঁৰ কথাত মুগ্ধ হলেও বুলিলে সেই অৰ্থ সমূলি নাথাকে)। অৰ্থাপকৰ্ষৰ উদাহৰণ : ভোদা, মহাজন, ভদ্ৰলোক, ঠাকুৰ আদি। বৰ্তমান-সময়ত অসমীয়াত ঠাকুৰ-শব্দই বান্ধনি-ব্ৰাহ্মণক বুজায়। প্ৰাচীন অসমীয়াত ভগৱানক ঠাকুৰ বুলি সম্বোধন কৰা হৈছিল ; যেনে, 'দয়্যৰ ঠাকুৰ হৰি'। হিন্দীৰ উপভাষাত ঠাকুৰ-শব্দই নাপিতকো বুজায়। কবীৰদাসে 'হৰিজন'-শব্দৰ প্ৰয়োগ ভক্তৰ অৰ্থত কৰিছিল। পাছত অস্পৃশ্য অৰ্থত সি ব্যৱহৃত হ'ল। অৰ্থ-পৰিৱৰ্তনৰ ক্ষেত্ৰত উৎকৰ্ষতকৈ অপকৰ্ষৰ প্ৰবৃত্তি বেছি।

১৯০ অৰ্থ-পৰিৱৰ্তনৰ কাৰণ : শব্দৰ অৰ্থ-পৰিৱৰ্তন কিয় হয় তাক এটা কথাৰে বুজাব নোৱাৰি। মানুহৰ মনস্তত্ত্বৰ পৰা আৰম্ভ কৰি কোনো ঠাইৰ সাংস্কৃতিক, ভৌগোলিক, ভৌতিক আদি পৰিস্থিতিৰ লগতো ই জড়িত। এপিনৰ পৰা চালে